

Aan:
Onderzoeksraad voor Veiligheid
t.a.v. de voorzitter
Postbus 95404
2509 CK Den Haag

Baarn, 18 september 2026

Betreft: Signaal inzake ontwikkelingen Incidentbestrijding Gevaarlijke Stoffen (IBGS)

Geachte voorzitter, geachte leden van de Onderzoeksraad,

Namens de Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV) vragen wij uw aandacht voor een ontwikkeling binnen de Nederlandse brandweezorg waarover wij ons zorgen maken. Het betreft de wijze waarop de Incidentbestrijding Gevaarlijke Stoffen (IBGS) in Nederland de afgelopen jaren is georganiseerd en in het bijzonder de tijdige beschikbaarheid van specialistische capaciteit bij ernstige incidenten met gevaarlijke stoffen.

Met deze brief willen wij onze bevindingen onder uw aandacht brengen. Wij realiseren ons vanzelfsprekend dat het aan de Onderzoeksraad voor Veiligheid is om te bepalen welke signalen aanleiding geven tot nadere beschouwing of onderzoek. Wij beperken ons daarom tot het schetsen van de ontwikkeling die wij waarnemen, de documenten waarop wij ons baseren en de veiligheidsvragen die deze bij ons oproepen.

Onze zorg betreft daarbij niet het handelen van individuele brandweermensen of een oordeel over één specifieke veiligheidsregio. Het gaat ons om het functioneren van het systeem als geheel en uiteindelijk om de bescherming waarop burgers én brandweermensen bij een ernstig incident met gevaarlijke stoffen moeten kunnen vertrouwen.

Het maatschappelijke veiligheidsbelang

Incidenten met gevaarlijke stoffen komen gelukkig relatief weinig voor, maar kunnen grote en snel escalerende gevolgen hebben. Slachtoffers kunnen zich bevinden in een omgeving die zonder specialistische beschermingsmiddelen niet veilig kan worden betreden, een lekkage kan zich uitbreiden en een chemische reactie kan onmiddellijke bronbestrijding noodzakelijk maken.

De eerst aankomende brandweereenheden kunnen in dergelijke situaties veel doen: afzetten, meten, waarschuwen, informatie verzamelen en de situatie waar mogelijk stabiliseren. Hun persoonlijke beschermingsmiddelen bieden echter niet tegen iedere gevaarlijke stof en iedere concentratie voldoende bescherming. Wanneer de aard van het incident een inzet in gaspak noodzakelijk maakt, ontstaat voor deze eenheden een harde operationele én veiligheidskundige grens.

Juist in die situatie krijgt de opkomsttijd van specialistische capaciteit bijzondere betekenis. Wanneer de benodigde gaspakcapaciteit niet regionaal beschikbaar is en van grote afstand moet komen, kan een aanzienlijke periode ontstaan waarin de brandweer wel ter plaatse is, maar bepaalde noodzakelijke reddings- of bronbestrijdingswerkzaamheden niet veilig kan uitvoeren.

Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV)

Bezoek : Tolweg 5
3741 LM Baarn
Post : Postbus 147
3740 AC Baarn

Home : www.brandweervrijwilligers.nl
E-mail : info@brandweervrijwilligers.nl

Fiscaal : 81.86.45.167
KvK-nummer : 08168567
Bank: NL16 RABO 0309 1304 25

Die wachttijd is vanuit veiligheidsperspectief geen abstract gegeven. Gedurende die tijd kan een slachtoffer zich nog in het besmette gebied bevinden, kan een lekkage voortduren of kan een incident zich verder ontwikkelen. Tegelijkertijd mogen van de eerst aankomende brandweereenheden geen werkzaamheden worden verlangd waarvoor hun persoonlijke beschermingsmiddelen onvoldoende bescherming bieden.

Daarbij moet worden voorkomen dat brandweermensen door de urgentie van een incident feitelijk voor een dilemma komen te staan: wachten op de juiste specialistische bescherming terwijl slachtoffers of de ontwikkeling van het incident om onmiddellijk optreden vragen, of met onvoldoende bescherming een risico nemen dat vanuit arbeidsveiligheid en professioneel optreden niet verantwoord is.

De tijd tussen de aankomst van de eerste eenheden en het daadwerkelijk inzetbaar zijn van de specialistische gaspakcapaciteit is daarom naar onze mening van wezenlijk belang voor het beschermingsniveau dat het IBGS-stelsel in de praktijk biedt.

Van 25 naar zes specialistische gaspakteams

De organisatie van IBGS is de afgelopen jaren ingrijpend veranderd. Waar Nederland aanvankelijk 25 gaspakteams kende, wordt inmiddels gewerkt met een landelijk model van zes specialistische teams voor bronbestrijding.

Voor deze concentratie bestaan begrijpelijke vakinhoudelijke argumenten. Door specialistische inzetten bij een kleiner aantal teams onder te brengen, kunnen kennis, ervaring en oefenfrequentie worden vergroot.

Daar staat echter een onvermijdelijk gevolg tegenover. Wanneer specialistische gaspakcapaciteit op slechts zes plaatsen in Nederland beschikbaar is, kunnen de afstanden tot een incident zeer groot worden. Daarmee kan ook de tijd tussen alarmering en daadwerkelijke inzet van specialistische bronbestrijding aanzienlijk toenemen.

Dat is temeer relevant omdat het Besluit veiligheidsregio's nog steeds bepaalt dat een eenheid voor de bestrijding van ongevallen met gevaarlijke stoffen binnen dertig minuten na alarmering op de plaats van het incident met de uitvoering van haar taken begint.

De VBV constateert dat tussen dit wettelijke uitgangspunt en de feitelijke reistijden van landelijk geconcentreerde specialistische capaciteit een aanzienlijke spanning kan bestaan. Wanneer een gaspakteam over grote afstand moet worden verplaatst, is niet alleen relevant hoe deskundig dat team is, maar ook hoeveel tijd verstrijkt voordat die deskundigheid daadwerkelijk op de plaats van het incident beschikbaar is.

Bij spoedeisende hulpverlening zijn daarom ten minste vier elementen met elkaar verbonden: vakbekwaamheid, geografische beschikbaarheid, tijdige inzetbaarheid én de bescherming en handelingsmogelijkheden van de eerst aankomende eenheden totdat de specialistische capaciteit daadwerkelijk inzetbaar is.

Een ontwikkeling die al langer bestuurlijk bekend is

Uit de door ons bestudeerde documenten blijkt dat al in 2019 bestuurlijk bekend was dat de doorontwikkeling van IBGS niet meer volledig aansloot op de geldende bepalingen van hoofdstuk 4 van het Besluit veiligheidsregio's.

Het Veiligheidsberaad vroeg de toenmalige minister van Justitie en Veiligheid ruimte om de nieuwe organisatie alvast uit te voeren, vooruitlopend op aanpassing van de regelgeving. Minister Grapperhaus onderkende daarbij dat de nieuwe aanpak in sommige veiligheidsregio's tot langere opkomsttijden van specialistische teams kon leiden. Aan de doorontwikkeling werden voorwaarden verbonden, waaronder het uitgangspunt dat veiligheidsregio's verantwoordelijk bleven voor de specialistische taken en dat de verandering aantoonbaar tot kwaliteitsverbetering moest leiden.

Juist die laatste voorwaarde is voor onze zorg relevant. Bij de beoordeling van kwaliteitsverbetering kan naar onze mening niet uitsluitend worden gekeken naar de vakbekwaamheid van de specialistische teams. Concentratie van gaspakcapaciteit kan immers de periode vergroten tussen de aankomst van de reguliere brandweer en de beschikbaarheid van specialistische bescherming.

Daarmee ontstaat ook de vraag of de (persoonlijke)bescherming, opleiding, uitrusting, procedures en handelingsmogelijkheden van de eerst aankomende eenheden voldoende zijn om die periode veilig en verantwoord te overbruggen. Wanneer dat niet het geval is, kan een deel van de veiligheidswinst die door specialisatie wordt beoogd, gepaard gaan met een grotere kwetsbaarheid in de eerste en mogelijk meest kritieke fase van het incident.

In 2021 werd opnieuw geconstateerd dat aanpassing van het wettelijke kader noodzakelijk was en verzocht het Veiligheidsberaad de minister de regelgeving in overeenstemming te brengen met de nieuwe IBGS-organisatie. De operationele doorontwikkeling ging ondertussen verder.

In december 2022 werd het doel geformuleerd om landelijk te gaan werken met zes specialistische bronbestrijdingsteams. In dezelfde bestuurlijke stukken werd vastgesteld dat bovenregionale samenwerking op vrijwillige basis plaatsvond en dat het de samenwerkende veiligheidsregio's ontbrak aan doorzettingsmacht en financiële middelen om bovenregionale slagkracht en specialismen voor landelijke risico's te borgen.

Eerdere zorgen en bevindingen van de Inspectie JenV

De VBV heeft in 2022 reeds aandacht gevraagd voor mogelijke gevolgen van deze ontwikkeling. Daarbij wezen wij onder meer op het verdwijnen van gaspakteams, het verruimen van opkomsttijden en het ontbreken van voldoende inzicht in de gevolgen van de geografische spreiding van specialistische capaciteit voor burgers en brandweerpersoneel.

Deze zorgen hebben inmiddels een bredere context gekregen door het rapport *Grenzen bereikt* van de Inspectie Justitie en Veiligheid uit november 2025. De Inspectie concludeert dat de Nederlandse brandweer onvoldoende is voorbereid op grote, gelijktijdige en langdurige incidenten en signaleert onder meer tekortkomingen in centrale sturing, bevoegdheden, personele en materiële capaciteit en de borging van specialistische en bovenregionale slagkracht.

Daarbij rijst tevens de vraag wat de spreiding van de specialistische teams betekent voor de landelijke beschikbaarheid wanneer een team gedurende langere tijd op grote afstand van zijn eigen verzorgingsgebied wordt ingezet, of wanneer meerdere IBGS-incidenten gelijktijdig optreden.

Wij zijn ons ervan bewust dat de Inspectie JenV toezicht houdt op de veiligheidsregio's en tevens onderzoek verricht naar de regionale dekkingsplannen. Onze brief aan uw Raad is dan ook niet bedoeld om vooruit te lopen op de uitkomsten daarvan. Wij menen echter dat de ontwikkeling van de specialistische IBGS-capaciteit een breder veiligheidsvraagstuk raakt, waarbij de bescherming van de samenleving en die van de eerst ingezette hulpverleners nauw met elkaar verbonden zijn.

Eindhoven maakt het vraagstuk concreet

Een recent incident heeft voor ons aanleiding gevormd om dit vraagstuk opnieuw te bezien.

Bij een ongeval met salpeterzuur op 31 augustus 2026 in Eindhoven konden de aanwezige brandweereenheden volgens openbare berichtgeving de situatie monitoren en stabiliseren, maar bood hun beschermende uitrusting onvoldoende bescherming om de gevaarlijke stof daadwerkelijk te benaderen. Voor die specialistische inzet werd een gaspakteam uit Rotterdam gealarmeerd.

De afstand tussen Rotterdam en Eindhoven impliceert reeds onder normale verkeersomstandigheden een reistijd die aanzienlijk langer is dan dertig minuten (in dit geval ruim 1 uur en 40 minuten). Daarmee

ontstaat een situatie die moeilijk te verenigen lijkt met het wettelijke uitgangspunt dat een IBGS-eenheid binnen dertig minuten na alarmering op de plaats van het incident met haar werkzaamheden begint.

De geografische afstand op zichzelf roept een wezenlijke veiligheidsvraag op. Wanneer de voor bronbestrijding noodzakelijke gaspakcapaciteit van Rotterdam naar Eindhoven moet komen, moet rekening worden gehouden met een aanzienlijk langere periode voordat deze capaciteit daadwerkelijk ter plaatse en inzetbaar is.

Voor ons ligt daarin een belangrijk deel van het veiligheidssignaal: de eerste brandweereenheden kunnen relatief snel ter plaatse zijn, terwijl de specialistische capaciteit die noodzakelijk is om het brongebied veilig te betreden nog zeer geruime tijd onderweg is. Daarmee wordt een wezenlijk onderscheid zichtbaar tussen de opkomst van de brandweer en het moment waarop de brandweer de noodzakelijke specialistische handeling daadwerkelijk veilig kan uitvoeren.

Wij verbinden aan het incident in Eindhoven nadrukkelijk geen oordeel over de wijze waarop de hulpverlening is uitgevoerd. Daarvoor beschikken wij niet over de noodzakelijke operationele gegevens. Het incident maakt echter wel zichtbaar wat een zeer hoge opkomsttijd van specialistische capaciteit kan betekenen voor de eerste fase van een IBGS-incident.

Wat gebeurt er wanneer zich in die periode nog een slachtoffer in het brongebied bevindt? Wat wanneer een lekkage onmiddellijk moet worden gestopt of een chemische reactie snel escaleert? Welke handelingen kunnen de eerst aankomende eenheden gedurende die periode met hun beschikbare persoonlijke beschermingsmiddelen veilig uitvoeren? En hoe wordt voorkomen dat de urgentie van redding of bronbestrijding op gespannen voet komt te staan met de bescherming van de brandweermensen zelf?

Daarbij valt ons op dat Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost in haar Dekkingsplan 2025 vermeldt over één IBGS-peloton voor de gehele regio te beschikken en aan de wettelijke norm te voldoen. Uit de landelijke evaluatie van de IBGS-doorontwikkeling uit 2021 bleek bovendien dat Brabant-Zuidoost destijds geen afzonderlijk bestuursbesluit over de nieuwe visie noodzakelijk achtte, omdat de eigen IBGS-organisatie volgens de regio gelijkwaardig was aan, dan wel robuuster was uitgevoerd dan de landelijke visie.

Ook dat roept bij ons de vraag op hoe de feitelijke regionale en bovenregionale IBGS-capaciteit zich sindsdien heeft ontwikkeld.

Onze zorg

Voor de VBV ligt de kern uiteindelijk niet uitsluitend bij de formele naleving van een wettelijke opkomsttijd. De wettelijke dertigminutennorm maakt echter wel zichtbaar welk belang oorspronkelijk aan tijdige specialistische beschikbaarheid is toegekend.

Onze zorg is dat door de concentratie van 25 gaspakteams naar zes specialistische teams in delen van Nederland zeer lange opkomsttijden voor specialistische bronbestrijding kunnen ontstaan, terwijl de eerst aankomende eenheden met hun beschikbare persoonlijke beschermingsmiddelen niet onder alle omstandigheden in staat zijn het brongebied veilig te betreden.

Daarmee kan een tijdsinterval ontstaan waarin de brandweer wel aanwezig is, maar de interventie die voor redding of bronbestrijding noodzakelijk is nog niet veilig kan uitvoeren. Naar onze mening is juist die periode van belang wanneer wordt bezien welk beschermingsniveau het huidige IBGS-stelsel in de praktijk biedt.

Concentratie van specialistische capaciteit kan belangrijke voordelen hebben voor kennis, ervaring en vakbekwaamheid. Maar die voordelen kunnen niet los worden gezien van de tijd die nodig is om die expertise ter plaatse te krijgen. Een kwalitatief hoogwaardig specialistisch team biedt de samenleving pas daadwerkelijk bescherming wanneer het ter plaatse en inzetbaar is.

Daarbij gaat het niet alleen om degene die hulp nodig heeft. Het stelsel moet er eveneens voor zorgen dat de brandweermensen die als eerste worden ingezet hun taak veilig kunnen uitvoeren en niet worden

blootgesteld aan risico's waarvoor hun persoonlijke beschermingsmiddelen onvoldoende bescherming bieden.

In het bijzonder vragen wij ons daarom af in hoeverre bij de ontwikkeling van 25 gaspakteams naar zes specialistische teams inzichtelijk is gemaakt wat deze verandering betekent voor het totale beschermingsniveau: voor burgers die afhankelijk kunnen zijn van snelle redding of bronbestrijding én voor brandweermensen die als eerste ter plaatse komen en met de hun beschikbare bescherming veilig moeten kunnen optreden.

De documenten die wij hebben bestudeerd geven ons daarop vooralsnog geen afdoende antwoord.

Tot slot

Met deze brief willen wij onze bevindingen en zorgen bij uw Raad onder de aandacht brengen. Wij laten het nadrukkelijk aan de Onderzoeksraad voor Veiligheid om te beoordelen of en op welke wijze dit signaal binnen zijn taak en werkwijze verdere aandacht verdient. Voor ons staat daarbij het maatschappelijke uitgangspunt centraal dat bij een ernstig incident met gevaarlijke stoffen de noodzakelijke hulp niet alleen deskundig, maar ook tijdig beschikbaar moet zijn.

Wanneer specialistische gaspakcapaciteit van zeer grote afstand moet komen, kan een langdurige periode ontstaan waarin de mogelijkheden voor noodzakelijke bronbestrijding of redding beperkt zijn en de eerst ingezette brandweermensen moeten optreden binnen de grenzen van hun beschikbare persoonlijke bescherming.

Juist de combinatie van mogelijk zeer lange opkomsttijden van specialistische capaciteit, de begrensde bescherming en handelingsmogelijkheden van de eerst aankomende eenheden en de mogelijke noodzaak tot onmiddellijke redding of bronbestrijding vormt voor de VBV de kern van dit veiligheidssignaal.

De bescherming van burgers en de bescherming van hulpverleners zijn daarbij geen tegengestelde belangen. Zij vormen gezamenlijk de maatstaf voor een robuust stelsel van incidentbestrijding gevaarlijke stoffen.

Wij stellen onze achterliggende analyse en documentatie graag aan uw Raad ter beschikking en zijn vanzelfsprekend bereid onze bevindingen desgewenst nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet en in afwachting van uw reactie.

Namens de Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers

A handwritten signature in blue ink, which appears to read 'Dokter', is written over a faint, larger blue signature that is partially obscured.

Marcel Dokter
voorzitter